

Høgskolen i Molde

Kunnskadsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Deres ref: 200800545-/KOE
Vår ref: 08/114
Saksbehandler: Paul Steinar Valle
Tlf: 71 21 4
Faks: 71 21 4
E-post: post@hiMolde.no

Molde,

Høringsuttalelse Stjernø innstillingen, NOU 2008:3 ” Sett under ett, ny struktur i høyere utdanning” .

Kunnskapsdepartementet (KD) ber i høringsbrev av 28.1.2008, ref. 200800545-/KOE, om høringsinstansenes syn på de svar og løsninger som utvalget drøfter. Høgskolen i Molde høringsuttalelse følger vedlagt.

Vi legger også ved en festsang ”En himmel full av Stjernø” forfattet til et strategiseminar som formidler vårt bilde av sentral tanker i Stjernø-innstillingen.

Med hilsen

Paul Steinar Valle
Direktør

Vedlegg:

- 1) Høgskolen i Molde sin høringsuttalelse vedrørende Stjernø-innstillingen
- 2) ”En himmel full av Stjernø”

Høringsuttalelse fra HiMolde vedrørende NOU 2008: 3 – Sett under ett

30.5.2008

Innledning

Utvalget er gitt et bredt mandat for sin vurdering av *"den videre utvikling av norsk høyere utdanning i lys av samfunnets behov"*. Utvalget er videre bedt om å *"ta utgangspunkt i universitetenes og høyskolenes samfunnsrolle"* og i tråd med regjeringens Soria-Moria erklæring, er det en sentral premiss *"å styrke det regionale universitets- og høyskolesystemet."*

I Høgskolen i Molde (HiMolde) sin uttalelse, har vi forsøkt å balansere våre tilbakemeldinger mellom hvordan vi isolert sett og fra eget ståsted ser på innstillingens vurderinger og forslag, samt å innta det samfunnsperspektivet på høyere utdanning i Norge som KD har bedt utvalget anlegge.

Vi anser at utvalgets mandat berører de vesentligste momentene som hører hjemme i en vurdering av fremtiden for høyere utdanning i Norge med unntak av en vurdering rundt sektorens rolle innenfor etter- og videreutdanning. Universitet og spesielt høyskolene i regionene har en vesentlig samfunnsrolle nettopp her, og vi imøteser at temaet tas opp basert på det utredningsmateriale det vises til i innstillingen (s.12).

Sammendrag

Høgskolen i Molde ser at Stjernø setter fingeren på mange vesentlige problemstillinger og utfordringer for høyere utdanning i Norge. Det fremmes mange gode forslag som vil kunne styrke sektoren slik som å sette et sterkere fokus på profesjonsutdanningene og forskerutdanningen inkludert en styrket finansiering av disse områdene.

Videre støtter Høgskolen i Molde at insentivsystemene dreies i retning av en sterkere stimulering av samarbeid institusjonene imellom, men uten at dette svekker dagens basisfinansiering. Basisfinansieringen bør som det foreslås, gjøres mer transparent og det bør åpnes for å kunne inngå langsiktige avtaler over eksempelvis 3-4 år, mellom KD og den enkelte institusjon, innenfor utvalgte satsningsområder.

HiMolde støtter ser at et sterkere samarbeid mellom institusjonene kan være fordelaktig. Eventuelle samlinger i større enheter bør imidlertid baseres på frivillighet og bør være en kombinasjon av organisatoriske sammenslåinger og dannelse av nasjonale og/eller internasjonale nettverk. Tilsiktede strukturendringer kan stimuleres gjennom insentiver og/eller langsiktige avtaler.

HiMolde tror det er vesentlig for fremtidig utvikling av sektoren at institusjonene bevarer sin autonomi.

Merknader til sentrale forhold i innstillingen

HiMolde støtter innstillingens ønske om fortsatt mangfold, balansert opp mot de listede sentrale dannelsesverdiene som bærende momenter for høyere utdanning i Norge. HiMolde slutter seg samtidig til at begrunnelsen for å drive forskning og utdanning må søkes i det som er nyttig for forhold utenfor universitet og høyskolene selv.

Sentrale utfordringer

HiMolde deler synet som fremkommer i innstillingen om at sentrale utfordringer for høyere utdanning i Norge er å få på plass en bedre arbeidsdeling, mer samordning og et sterkere samarbeid for å lykkes med å tilby et godt og relevant høyere utdanningstilbud i Norge. Videre er det vesentlig for institusjonene å fremstå attraktive for å lykkes i konkurransen om de gode hodene både med tanke på å rekruttere studenter og å rekruttere ansatte i et nasjonalt og et internasjonalt perspektiv.

Rekruttering av studenter og ansatte vurderes å være den største utfordringen for den delen av sektoren som ligger utenfor de store byene. Samtidig mener vi at et desentralisert tilbud som inkluderer et kompetansenivå egnet til å drive forskning og doktorgradsutdanning, er vesentlig for å bevare den samfunnsstrukturen vi har i Norge i dag.

På tross av problembeskrivelsene i innstillingen vedrørende små studiesteder og strukturforslag konsentrert rundt det å samle sektoren i større enheter, opplever HiMolde at dagens system har gitt rom for suksess mht. kvalitets-/ kompetanseutvikling for høgskolene. HiMolde har selv gjennomgått en betydelig utvikling i retning av et mer vitenskapelig fokus i løpet av de 20 siste årene, og har på den bakgrunn søkt om akkreditering som vitenskapelig høyskole. Vi tilbyr i dag 12 bachelorgrader, 7 mastergrader og ett doktorgradsprogram. Det siste innenfor logistikk som er et sentralt fagområde ved institusjonen med 20 ansatte og 19 stipendiater, og dermed det største fagmiljøet innenfor logistikk i Norge. HiMolde er langt fremme både i nasjonal og internasjonal målestokk innenfor området. Også innenfor enkelte andre områder som for eksempel voldsforskning driver HiMolde på høyt nasjonalt og internasjonalt nivå.

Vi vurderer at slik faglig satsning er nødvendig og med tiltak som sikrer tilstrekkelig kvalitet i tilbudene både innen utdanning og forskning. Det synes i innstillingen å være en tro på at sterke fagmiljøer kun kan utvikles ved store institusjoner. Det er lite empiriske data som tilsier at det ikke kan utvikles sterke faglige miljøer også ved små institusjoner.

De foreslåtte strukturendringene

Flere av forslagene i Stjernø-innstillingen inneholder momenter som vil være positive for sektoren. Flercampusmodellen er vurdert å være den av modellene med størst potensial, men samtidig også med størst risiko. Vi ser bl.a. en risiko for å mislykkes med en sammenslåing gjennom at prosessen kan ødelegge godt fungerende fagmiljøer innenfor sektoren i dag. Vesentlige problemstillinger vil bl.a. være knyttet til interne motsetninger, problem med styring og ledelse, fokus på interne prosesser og lengre beslutningsveger. Det kan bety en svekket ekstern handlekraft i en tid da den eksterne konkurransen nettopp er den store utfordringen. Sammenslåingsprosesser vil i større eller mindre grad avhengig av prosessvalg, ta bort fokus fra produktiv virksomhet som forskning, utdanning og etter og videreutdanning. Diffuse profiler for de enkelte sammenslåtte enheter som vil oppstå og som er sammenfallende med en tid der konkurransen om studentene er vesentlig, ser vi som en lite heldig utvikling. Vi har derfor begrenset tro på de strukturmodellene Stjernø-utvalget foreslår med mindre de baseres på frivillighet.

Ved flere av modellene vil det være betydelig kostnader forbundet med sammenslåinger både om disse får karakter av tvang eller frivillighet, og vi har begrenset tro på "stordriftsfordeler" særlig i de tilfellene en snakker om å slå sammen institusjoner som ligger geografisk atskilt. Høyere utdanning står slik vi ser det, i fare for å komme inn i en reformtretthet, og det er derfor viktig at det tilføres ressurser og etableres incentivordninger som Stjernø foreslår, som kan stimulere til en frivillig bevegelse i ønsket retning.

En eventuell sammenslåing av institusjoner må etter vår mening, basere seg på frivillige prosesser, da vi mener at en bare på den måten kan oppnå de mest gunstige konstellasjoner. Prosessene kan imidlertid stimuleres gjennom ett eller flere insentivsystemer og/eller innføring av langsiktige avtaler mellom den enkelte institusjon og KD, men det er urealistisk å tro at vesentlige strukturendringer kan være på plass innen 2010. Prosessene må gis tid til å utvikle både egen profilering og nye samarbeidsrelasjoner.

HiMolde er videre redd for at de små høyskolene i større sammenslåinger (flercampus-modellen) på sikt vil bli mer som filialer med fokus i hovedsak på bachelornivået og med levering av kandidater til master- og doktorgradsprogram som vil sentreres til universiteter i de store byene. En slik utvikling vil ødelegge og/eller sinke de pågående gode utviklingsprosesser som bl.a. foregår i nært samarbeid med lokalt/regionalt arbeidsliv, både innenfor profesjonsutdanningene og de tradisjonelle akademiske fagene.

HiMolde mener at høyskolene fortsatt bør kunne velge en helhetlig profil med tilbud fra bachelor til doktorgradsprogram, men dette må selvsagt foregå innenfor utvalgte områder og der institusjonen besitter et fagmiljø over kritisk masse.

De foreslåtte strukturendringene er i liten grad basert på forskning om resultater fra tidligere sammenslåingsprosesser innen høyere utdanning eller innen for eksempel sykehussektoren. Det er i liten grad vist til dokumenterte erfaringer for at større organisatoriske enheter utnytter ressursene mer effektivt eller er bedre i stand til å foreta nødvendige omprioriteringer. Vi vet også lite om hvordan nye flercampusmodeller basert på en regionmodell vil kunne fungere.

HiMolde anser at nettverksdannelse både nasjonalt og internasjonalt vil fortsatte være en viktig del av videre utvikling av høyere utdanning, der forskere og forskningsmiljøer søker sammen med andre gode forskere og forskningsmiljøer på tvers av for eksempel geografisk lokalisering. Vi er enig i at nettverksdannelse er en svak organisering der et styre og ledelse har liten makt. Samtidig kan nettverk innebære et sterkt faglig driv, styrt av forskerne selv og gi store potensialer, som en eller flere ledelser bør stimulere til og forsøke å kapitalisere på.

Det kan derfor være nødvendig å kombinere nettverksmodellen med organisatoriske sammenslåinger i større enheter under en felles ledelse. HiMolde tror det vil være en fordel om slike større enheter kan dannes gjennom en relativt fri prosess over noe tid stimulert for eksempel gjennom insentivsystemer. Slike prosesser er ressurskrevende, og dersom ikke produktiviteten til universitet og høyskoler skal reduseres må det tilføres friske midler.

HiMolde er enig i behovet for en klarere arbeidsdeling og mer samarbeid mellom institusjonene. Vi har likevel liten tro på at et rådgivende organ av internasjonale eksperter vil kunne gi vesentlige bidrag til å utvikle institusjonenes profiler og prioriteringer.

Finansieringssystemet

Et viktig skritt på veien til en samling i større og mer slagkraftige sektorer bestående av enten større institusjoner, sammenslutninger og eller nettverk, vil være å innføre et finansieringssystem som stimulerer til samarbeid. Det være seg samarbeid mellom høyere utdanningsinstitusjoner, og samarbeid mellom arbeids- og næringsliv og høyere utdanningsinstitusjoner. HiMolde foreslår derfor at det innføres endringer i insentivsystemet som kan virke til et bedre samarbeid, slik at norsk høyere utdanning også i fremtiden, kan

være preget av desentralisert og geografisk atskilte enheter.

HiMolde støtter videre Stjernøs forslag om en mer transparent basisfinansiering, og utjevning av de historiske og uforklarlige ulikheter som eksisterer mellom institusjonene i dag. Basisfinansieringen bør opprettholdes på dagens nivå, og en støtter forslaget om mulighet for å inngå langsiktige avtaler mellom KD og den enkelte institusjon. Ressurser til nye insentivsystemer må i hovedsak baseres på tilføring av friske midler og ikke gå på bekostning av institusjonenes basisfinansiering. Det er vesentlig bl.a. for å kunne ha en viss langsiktighet i planleggingen av våre virksomheter.

HiMolde vil i denne sammenhengen også vise til evalueringen av Kvalitetsreformen som peker klart på at det er blitt mindre tid til forskning etter reformen. Dette bør kompenseres for å sikre høyskolene et fundament for å drive forskningsbasert undervisning.

Styringsmodell- ledelse

Innstillingen legger opp til en ny debatt om ledelsesform ved institusjonene. Vi kan ikke se at det er hensiktsmessig å nå gå inn i en ny debatt om disse spørsmålene som ble grundig drøftet før lovendringen i 2005. Da er det langt viktigere å iverksette tiltak for å profesjonalisere den ledelsen man har valgt – gjennom alle ledd, og slik kunne virke til etablering av fagmiljøer utover kritisk masse, samt å forsterke og etablere nye samarbeidskonstellasjoner både med andre utdannings- og forskningsinstitusjoner og arbeids- og næringslivet. Det kan også være at ulike institusjoner vil kreve ulike styringsmodeller som det nå er åpning for å velge. HiMolde er av den grunn imot Stjernø sitt forslag om innføring av enhetlig ledelse, og ønsker videre ikke en ordning med eksternt flertall i styret, men en videreføring av dagens ordning som også Stjernø har som det andre alternativet.

Når det gjelder forslaget om at enhetlig rektor – daglig leder – selv skal være medlem av styret så stusser vi over dette forslaget. Det er stikk i strid med den tenking og praksis som har rådet i norsk forvaltning og forvaltningsrett. For daglig leder som nødvendigvis av den grunn er styrets sekretær, har det ikke vært forenlig innen offentlig sektor, å også være medlem av styre og stemme over sine egne forslag. I et privat selskap kan det forekomme!

Institusjonenes autonomi

HiMolde tror i likhet med komitémedlem Hard at det er vesentlig at institusjonene fortsatt bevarer sin autonomi, men foreslår at KD er med å styre utviklingen gjennom bruk av verktøy som utlysning av studietilbud, bruk av insentiver og inngåelse av langsiktige avtaler. Da blir det opp til institusjonene selv å velge om de har indre kvaliteter og/eller fortrinn som gjør dem spesielt egnet til å søke/konkurrere om å tilby og gjennomføre de studier og/ eller den forskning som trengs. Langsiktighet mht til avtaler om studietilbud er viktig for å bygge opp fagkvalitet og forskningsaktivitet.

Regional rolle og samfunnsrolle

HiMolde deler det syn som fremkommer om at høyere utdanning er en viktig faktor for innovasjon og regional utvikling. Denne betydningen vil øke i årene som kommer både gjennom å kunne gi et utdanningstilbud etter videregående skole, men ikke minst gjennom å kunne gi et adekvat tilbud om livslang læring i nær tilknytning til arbeids- og næringsliv. I M&R i dag ser en at arbeids- og næringslivet trenger høyt kvalifisert arbeidskraft også med master- og doktorgrad.

HiMolde ser det som vesentlig for egen del, samt for høyere utdanning generelt, og fortsatt kunne øke bidraget til innovasjon og entreprenørskap. Fra et regionalt perspektiv, vil det være vesentlig å knytte tettere bånd til næringsklynger i regionen. Egne erfaringer tilsier at et samarbeid med arbeids- og næringslivet gir innovative løsninger nyttige for samfunnet. Det er derfor grunn til å tro at en større andel av slikt samarbeid vil øke innovasjonsgraden i Norge. I OECD rapporten "Economic Surveys - Norway", Volum 2007/2 – January 2007, trekkes det frem noen særtrekk ved Norge som benevnes "The Norwegian Puzzle" og som går ut på kombinasjonen av høye og dynamiske inntekter, men lave måltall for innovasjon. HiMolde tror at et tett og dynamisk samarbeid mellom næring og høyere utdanning lokalt der næringen utøves er en del av forklaringen, og vi viser i den sammenheng til den maritime klynga på Møre.

Ut fra at HiMolde holder et nasjonalt og internasjonalt nivå innenfor enkelte fagområder som for eksempel logistikk og voldsforskning, vil vi også kunne bidra i både et nasjonalt og et internasjonalt perspektiv.

Forskerutdanning

HiMolde støtter forslaget om en styrket forskerutdanning gjennom etablering av forskerskoler basert på en nettverksmodell. Det er viktig at disse forskerskolene blir etablert på en slik måte at de sikrer gode synergieffekter på tvers av doktorgradsprogrammer, og at de ikke forutsetter at doktorgradskandidatene kun oppholder seg ved de største institusjonene. Stipendiater bør fortsatt bidra til en vesentlig styrking av forskningen ved høyskolene ved at man har hovedtilholdssted der. Det betyr at doktorgradskurs ved forskerskolene i størst mulig grad bør organiseres i form av intensive samlinger, og ikke i form av semesterlange kurs. Slike kurs kan også legges til lokalisasjoner utenfor de store byene og universitetene i samlinger.

Ordningen med Sentre for fremragende forskning vurderes å være viktig for å sikre at vi har høyt kvalifiserte miljøer i landet som er langt framme innen sitt område i et internasjonalt perspektiv, og denne ordningen bør videreføres og videreutvikles.

Universitetsakkreditering

HiMolde støtter forslaget om endrede krav til akkreditering av universiteter på linje med europeisk standard i form av krav om ett doktorgradsprogram, stabilitet i et slikt program, samt 5000 studenter eller mer.

Styrking av profesjonsutdanningene

HiMolde kan ut fra erfaring med profesjonsutdanning innen sykepleie og vernepleie bekrefte at det er behov for en fortsatt styrking av studiekvaliteten ved de kortere profesjonsutdanningene. Det gjelder både mht. å styrke det formelle kompetansenivået hos undervisere og vitenskapelig personell, samt å gjennomføre en større satsning på kvalitet i praksisdelen av studiene.

Erfaringen fra HiMolde er at et kompetanseløft hos de ansatte vanskelig lar seg kombinere med ordinær drift/undervisning, og en får behov for å fristille personer til egen kompetanseutvikling. Det medfører en økonomisk ufordring for institusjonen mht. å gjennomføre undervisningen. HiMolde støtter derfor forslaget om å tilføre ressurser gjennom et program for kompetanseheving innenfor profesjonsutdanningene. En styrking av

forskningskompetansen ved høyskolene forutsetter tilførsel av flere stipendiatstillinger for at ansatte kan gjennomføre doktorgradsutdanning.

Klinisk kompetansen har tradisjonelt stått sterkt i utdanningene. Det er viktig å utvikle et kunnskapssyn som sidestiller og bygger bro mellom teoretisk og klinisk kunnskap. HiMolde mener videre at denne kompetanseutviklingen må være forskningsbasert, men samtidig rettet mot praktiske forhold av betydning for direkte yrkesutøvelse dvs. ha karakter av anvendt forskning gjerne i tett samarbeid med arbeids- og næringsliv. HiMolde støtter derfor anerkjennelsen av at kliniske utdanninger medfører en særegen og mer praksisnær undervisning. Ideen om å opprette sentre for fremragende undervisning *kan* være et positivt incentiv så fremt også disse fortsatt tar utgangspunkt i forskningsbasert kunnskap. HiMolde vil understreke behovet for at også slike sentre bygger på en sterk sammenheng mellom forskning og undervisnings dvs. også baserer seg på forskningsbasert undervisning med for eksempel et forskningsfokus rettet mot empirisk og/eller anvendt forskning. Pedagogisk tilrettelegging og nært samarbeid med arbeids- og næringsliv bør videre være sentrale kriterier.

Etter- og videreutdanning inkludert tilbud om mastergrader og doktorgrader bør kunne tilbys med basis i flere profesjonsutdanningsmiljøer, men det forutsetter en felles kompetanseoppbygging ved institusjonen for å sikre kontinuitet mellom grunnutdanning, videreutdanning, mastergrad og doktorgrad.

Rammeplaner

HiMolde støtter forslaget om å fjerne eller i hvert fall redusere bruk av rammeplaner til et minimum forutsatt i likhet med Stjernø, at det fastsettes kompetansekrav og med særlig fokus på praksis-krav, for det yrkesfelt utdanningen gjelder.

Ført i pennen av

Paul Steinar Valle
Høyskoledirektør

En himmel full av Stjernø

En himmel full av Stjernø.
Fusjon så langt du ser.
En jord der omstilling gror.
Kan du ønske mer ?
Sammen skal vi leve
hver lektor og doktor.
Små barn av nettverket.
Ifra sør til nord.

Noen tror det ikke nytter.
Å bli et universitet.
Noen tror visst små miljøer
kan fikse kvalitet.
Og noen ypper mot de store.
I Bergen og NTNU.
Noen tror at de urbane
kan bo i Sogn og Bud.

En himmel full av Stjernø.
Fusjon så langt du ser.
En jord der omstilling gror.
Kan du ønske mer ?
Sammen skal vi leve
hver lektor og doktor.
Små barn av nettverket.
Ifra sør til nord.

Men si det til alle skoler!
Som klamrer seg til hvert sitt nes:
Vi kan spise med de store.
Om vi har en visjon med fres.

En himmel full av Stjernø.
Fusjon så langt du ser.
En jord der omstilling gror.
Kan du ønske mer ?
Sammen skal vi leve
hver lektor og doktor.
Små barn av nettverket.
Ifra sør til nord.

TEKSTFORFATTER:

OLE DAVID BRANCK

Ans. For Helse - og

SOSIALFAG, HINNØY